

УДК 615.477.2/3-048.445

Класифікація і номенклатура ортезів на кінцівки та хребет

А. Д. Салєєва, Т. Є. Кудрявцева, К. Я. Карпенко, О. Д. Чернишов

Український НДІ протезування, протезобудування та відновлення працездатності, Харків

The purpose of the research was to improve the base of normative documents and methodological materials, which take into account international approaches to classification of one of the most numerous groups of products for disabled people. The article reports results of the work to actualize the nomenclatural list of orthoses for the upper and lower extremities and vertebral column and form a catalogue of these production groups for those specialists, who are involved in the process of providing the disabled with technical means of rehabilitation.

Целью исследования является усовершенствование базы нормативных документов и методических материалов, которые учитывают международные подходы к классификации одной из наиболее численных групп продукции для инвалидов. В статье освещены результаты работы по актуализации номенклатурного перечня ортезов на верхние и нижние конечности, позвоночник и по формированию каталога этих групп продукции, предназначенного для специалистов, которые задействованы в процессе обеспечения инвалидов техническими средствами реабилитации.

Ключові слова: технічні засоби реабілітації, протезно-ортопедичні вироби, шифр

За останні десять років в Україні зроблено реальні та вагомі кроки щодо підвищення рівня соціального захисту населення та гармонізації вітчизняного законодавства відповідно до міжнародних стандартів і норм.

Прийняття основоположного законодавчого документа стосовно реабілітації інвалідів — Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [1] — було першим кроком у напрямку розроблення і запровадження у сфері соціального захисту населення комплексних підходів до реабілітації осіб з інвалідністю та удосконалення бази нормативних документів, які встановлюють механізм забезпечення осіб з вадами і захворюваннями опорно-рухової системи протезно-ортопедичними виробами та іншими технічними засобами реабілітації (ТЗР).

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів» від 05.04.2012 р. № 321 визначено уточнений перелік технічних та інших засобів реабілітації, який сформований за кодами класифікаційних угруповань ТЗР, що встановлені міжнародним стандартом ISO 9999:2002 «Technical aids for persons with disabilities — Classification and ter-

minology» (Технічні засоби допомоги для осіб з обмеженими фізичними можливостями — Класифікація і термінологія) [2]. Визначені у цьому переліку класифікаційні угруповання ТЗР та їх умовні позначення наведені в табл. 1.

Деталізований асортиментний перелік ТЗР, рекомендованих дорослим і дітям з вадами і захворюваннями кінцівок і хребта для компенсації втрачених функцій опорно-рухової системи, визначено у чинній номенклатурі технічних та інших засобів реабілітації для осіб з фізичними вадами, що виробляються та/або реалізуються в Україні (далі Номенклатура), яку затверджено наказом Міністерства праці та соціальної політики України (№ 15 від 21.01.2009 р.).

Одним з найбільш чисельних угруповань чинної Номенклатури за асортиментом виробів є системи ортезів на верхні та нижні кінцівки і хребет. Для формування асортиментного ряду таких ортезів обрали літерно-цифрову систему умовних позначень, яка дозволяє за допомогою певного шифру висвітлити характерні ознаки виробів, внесених до того чи іншого класифікаційного угруповання Номенклатури.

Літерна складова шифру несе сигнальну інформацію про назви класифікаційного угруповання ортезів, тобто ОХ — системи ортезів на хребет, ОВ — на верхні кінцівки, ОН — на нижні кінцівки.

Таблиця 1. Класифікаційні угруповання ТЗР та їх умовні позначання згідно з ISO 9999:2002

Назва	Код	Умовне позначення класифікаційного угруповання згідно з Номенклатурою
Протезно-ортопедичні вироби		
Система ортезів на хребет	06 03	ОХ
Система ортезів на верхні кінцівки:	06 06	ОВ
– шарнірні		ОВ.1
– безшарнірні		ОВ.2
Система ортезів на нижні кінцівки	06 12	ОН
– шарнірні		ОН.1
– безшарнірні		ОН.2
Система протезів верхніх кінцівок	06 18	ПР
Система протезів нижніх кінцівок	06 24	ПН
Протези молочної залози	06 30 18	ПМЗ
Ортопедичне взуття	06 33 06	ВО
Спеціальні засоби для самообслуговування та догляду		
Допоміжні засоби для особистого догляду та захисту	09	ОД
Захисні засоби, що надягаються на тіло	09 06	ОД.1
Засоби для одягання та роздягання	09 09	ОД.2
Допоміжні засоби для особистої гігієни	09 12	ОД.3
Допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому		
Засоби для ходіння, керовані однією рукою	12 03	ОР.1
Засоби для ходіння, керовані обома руками	12 06	ОР.2
Допоміжні засоби для переміщення або переносу	12 30	ОР.3
Засоби для пересування		
Крісла колісні	12 21	КК
Допоміжні засоби для підйому	12 36	ОР.4
Меблі та оснащення		
Меблі	18 03	МО.1
Оснащення	18 18 03	МО.2

Складова шифру може містити декілька цифр, які характеризують рівень локалізації захворювання або дефекту верхньої, нижньої кінцівки чи хребта, за наявності якого призначають певний вид ортеза; функцію виробу (розвантаження, фіксування, коригування тощо); вид матеріалу гільзи або індивідуальних елементів, які застосовують для виготовлення певного виду ортеза; наявність/відсутність у конструкції ортеза комплектувальних виробів.

Перелік підгруп ортезів та умовні позначення характерних ознак виробів у підгрупах подані в Номенклатурі на початку конкретного розділу, до якого віднесено різновиди ортезів на верхні та нижні кінцівки і хребет.

Першим в Номенклатурі представлено розподілений на підгрупи розділ «Система ортезів на хребет» (ОХ) наведений у табл. 2. Як видно, до класифікаційного угруповання «Система ортезів на хребет» належать сім підгруп ортезів на хребет, що мають умовні позначення від ОХ.0 до ОХ.6. Види ортезів на хребет об'єднані у кожній з зазначених підгруп за такими характерними ознаками:

- вид основного матеріалу індивідуальних елементів (гільз) ортезів (Х);
- вид ортезів у підгрупі залежно від показань для призначення (У);

– вид комплектувальних виробів (Z).

На прикладі підгрупи ОХ.2 «Ортези на грудний, поперековий та крижовий відділи хребта» розглянемо основні принципи, яких дотримуються під час визначення конкретного шифру певного виду ортеза цієї підгрупи.

Припустимо, що згідно з Номенклатурою шифр ортезу — ОХ.2.1.1.0. Він показує, що цей ортез на грудний, поперековий та крижовий відділ хребта призначають для фіксації та корекції певних відділів хребта, запобігання амплітуді рухів хребта у напрямках вперед, назад, зовні та виготовляють з індивідуальними елементами з листових термопластичних матеріалів, комплектувальних виробів немає.

Визначення шифрів виробів, які належать до інших підгруп ортезів на хребет, не відрізняється від встановлених підходів шифрування ортезів.

Чинна Номенклатура є основним нормативним документом галузевого рівня з повною інформацією про визначення обсягів випуску продукції для інвалідів.

Однак у цьому документі немає деталізованих відомостей щодо показань для призначення конкретних видів ортезів, що необхідно під час розроблення індивідуальної програми реабілітації [3],

Таблиця 2. Класифікаційні угруповання та умовні позначення підгруп ортезів на хребет розділу Номенклатури «Система ортезів на хребет» згідно з ISO 9999:2002

Система ортезів на хребет (ОХ)		
Назва підгрупи	Код	Умове позначення виробів
Ортези на відділі хребта:		
– крижово-клубовий	06 03 03	ОХ.0.X.Y
– попереково-крижовий	06 03 06	ОХ.1.X.Y.Z
– грудний, поперековий і крижовий (корсети)	06 03 09	ОХ.2.X.Y.Z
– шийний (головотримачі)	06 03 12	ОХ.3.X.Y.Z
– шийний і грудний (коректори постави, реклінатори, корсети)	06 03 15	ОХ.4.X.Y.Z
– шийний, грудний, поперековий і крижовий (корсети)	06 03 18	ОХ.5.X.Y.Z
Ортези для сидіння	18 09 31	ОХ.6.X.Y.Z
Вид основного матеріалу індивідуальних елементів (гільз) ортезів:	–	Умове позначення (X)
– термопластичні листові (поліетилен, поліпропілен, полістирол тощо)	–	1
– текстильні (бавовняні, синтетичні, комбіновані)	–	2
– газонаповнені (пінополіетилен, пінополіуретан тощо)	–	3
– армовані (шаруваті) пластики на основі литтєвих (поліуретанових, акрилових, поліефірних) смол, полімерні бинти	–	4
– шкіра	–	5
– інші композиційні полімерні матеріали	–	6
Розподіл виробів за видами у підгрупі:	–	Умове позначення (Y)
– вид виробу у підгрупі	–	1, 2, 3, 4 тощо
Комплектувальні вироби:	–	Умове позначення (Z)
– комплектування відсутнє	–	0
– шини, пружини бандажні	–	1
– планшетки	–	2
– амортизатори, костиліки, телескопічні штанги, тощо	–	3
– інші складові частини ортезів, в тому числі ортезів для сидіння	–	4

призначення та вибору певного виду виробу конкретному інвалідові фахівцями медико-соціальних експертних та лікувально-консультативних комісій, місцевих органів соціального захисту населення та протезно-ортопедичних підприємств.

Спеціалісти інституту з метою підвищення рівня інформованості лікарів-ортопедів та інших фахівців розробили каталог «Протезно-ортопедичні вироби» [4], у якому представлені відомості про всі різновиди протезно-ортопедичних виробів, що внесені до чинної Номенклатури, зокрема ортезів на кінцівки та хребет.

У розділах каталогу наведено конкретні шифри виробів залежно від показань для призначення ортезів, перелік захворювань та дефектів за кодами МКХ–10 [5]. Крім того, у каталозі визначено функції кожного виробу, а також подано стислий опис конструкції та зовнішній вигляд ортезів на кінцівки та хребет.

На рис. 1 наведено приклад подання інформації за розділом каталогу «Система ортезів на хребет» у підгрупі «Ортези на грудний, поперековий та крижовий відділі хребта», який підтверджує, що Номенклатура і каталог «Протезно-ортопедичні вироби» за структурою побудови не відрізняються між собою і відтворюють розподіл ортезів на хребет

ОРТЕЗИ НА ГРУДНИЙ, ПОПЕРЕКОВИЙ ТА КРИЖОВИЙ ВІДДІЛИ ХРЕБТА
(код згідно з ISO 9999 - 06 03 09)

ОХ.2

ВИКОНУВАНА ФУНКЦІЯ
Коригування, фіксування, розвантаження окремих відділів хребта

ОХ.2.1.1.0
ОХ.2.1.1.1



ОХ.2.4.1.0
ОХ.2.4.1.3



ОХ.2.5.1.3



ПОКАЗАННЯ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ

- ◆ G80 Дитячий церебральний параліч
- ◆ M40 Кіфоз і лордоз
- ◆ M41 Сколіоз
- ◆ M42.0 Ювешний остеохондроз хребта
- ◆ M43 Деформівні дорсопатії
- ◆ M43.0 Спондилоліз
- ◆ M43.1 Спондилолістез
- ◆ M43.2 Зрощення хребта
- ◆ M45-M49 Спондилопатії
- ◆ M49.0 Туберкульоз хребта
- ◆ M51 Міжхребтєві дискові ураження відділів хребта
- ◆ M53.2 Спинальна нестабільність
- ◆ M54.6 Біля у грудному відділі хребта
- ◆ T91.1 Відлаєні наслідки перелому хребта
- ◆ Q67.5 Уроджена деформація хребта
- ◆ Q67.7 Кілеподібна грудна квітка
- ◆ Q67.8 Уроджені деформації грудної квітки
- ◆ Q76.3 Сколіоз, зумовлений уродженою вадою розвитку кісток

Опис конструкції
Складається з індивідуальних елементів, шин, пластів, костиліків (за необхідності), елементів кріплення - текстильної застібки або шнурівки

Матеріал індивідуальних елементів (гільз) ортезів
Термопластичні листові матеріали
Армовані (шаруваті) пластики на основі литтєвих (поліуретанових, акрилових, поліефірних) смол, полімерні бинти
Шкіра

ОХ.2.6.1.0 Композиційні полімерні матеріали

Рис. 1. Сторінка з розділу каталогу «Система ортезів на хребет» у підгрупі «Ортези на грудний, поперековий та крижовий відділі хребта»

Таблиця 3. Класифікаційні угруповання та умовні позначення ортезів розділу Номенклатури «Система ортезів на верхні кінцівки» згідно з ISO 9999:2002

Назва підгрупи	Код	Умове позначення виробів	
		Шарнірні (OB.1)	Безшарнірні (OB.2)
Ортези на:			
– пальці	06 06 03	OB.1.0.X	OB.2.0.X
– кисть	06 06 06	OB.1.1.X	OB.2.1.X
– зап'ясток — кисть	06 06 12	OB.1.4.X	OB.2.4.X
– зап'ясток — кисть — пальці	06 06 13	OB.1.5.X	OB.2.5.X
– лікоть	06 06 15	OB.1.6.X	OB.2.6.X
– лікоть — зап'ясток	06 06 18	—	OB.2.7.X
– лікоть — зап'ясток — кисть	06 06 19	OB.1.8.X	OB.2.8.X
– передпліччя	06 06 20	—	OB.2.9.X
– плече	06 06 21	OB.1.10.X	OB.2.10.X
– плече — лікоть	06 06 24	OB.1.11.X	OB.2.11.X
– плече — лікоть — зап'ясток — кисть	06 06 30	OB.1.14.X	OB.2.14.X
Вид основного матеріалу індивідуальних елементів (гілз) ортезів			Умове позначення (X)
– термопластичні листові (поліетилен, поліпропілен, полістирол тощо)			1
– текстильні (бавовняні, синтетичні, комбіновані)			2
– газонаповнені (пінополіетилен, пінополіуретан тощо)			3
– армовані (шаруваті) пластики на основі литтєвих (поліуретанових, акрилових, поліефірних) смол, полімерні бинти			4
– шкіра			5
– інші композиційні полімерні матеріали			6

ОРТЕЗИ НА ВЕРХНІ КІНЦІВКИ БЕЗШАРНІРНІ **OB.2.4**

ОРТЕЗИ НА "ЗАП'ЯСТОК-КИСТЬ"
(код згідно з ISO 9999 - 06 06 12)

ВИКОНУВАНА ФУНКЦІЯ

Утримання кисті та пальців у положенні досягнутої корекції або середньфізіологічному положенні

ПОКАЗАННЯ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ

- ◆ M18 Артроз першого п'ястково-зап'ясткового суглоба
- ◆ M65 Синовіти та тендосиновіти
- ◆ M84.2 Уповільнене зрощення перелому
- ◆ M65.9 Синовіт та тендосиновіт, неуточнені
- ◆ M70.1 Бурсит кисті
- ◆ M72.0 Доловий фасціальний фіброматоз
- ◆ M21.3 Відвисла кисть (набута)
- ◆ G81 Геміплегія
- ◆ G81.0 Манва геміплегія
- ◆ G83.0 Диплегія верхніх кінцівок
- ◆ T92.2 Віддалені наслідки перелому верхньої кінцівки на рівні зап'ястка та кисті

	X	Матеріал гілзи
OB.2.4.	1	Термопластичний матеріал
OB.2.4.	2	Текстильні матеріали
OB.2.4.	4	Армований (шаруватий) пластик
OB.2.4.	6	Композиційні полімерні матеріали

Опис конструкції
Складається з індивідуальної гілзи та елементів кріплення - текстильної застібки, застібки "бумсавки" чи ремінців

Рис. 2. Сторінка з розділу каталогу «Система ортезів на верхні кінцівки» в підгрупі «Ортези на зап'ясток — кисть»

згідно з класифікаційними угрупованнями, визначеними в ISO 9999:2002. Ці ж підходи до класифікації на рівні груп і підгруп згідно з ISO 9999:2002 були використані під час внесення інформації про різновиди ортезів на верхні та нижні кінцівки за відповідними розділами Номенклатури та каталогу «Протезно-ортопедичні вироби».

ОРТЕЗИ НА НИЖНІ КІНЦІВКИ ШАРНІРНІ **OH.1.3**

ОРТЕЗИ НА КОЛІННИЙ - ГОМІЛКОВОСТОПНИЙ СУГЛОБИ - СТОПУ
(код згідно з ISO 9999 - 06 12 12)

OH.1.3.X.A.1 - Ортези на колінний-гомількостопний суглоби-стопу фіксувально-коригувальні

	X	Матеріал індивідуальних елементів
	A	Рівень навантаження

ВИКОНУВАНА ФУНКЦІЯ
Фіксування нижньої кінцівки та коригування деформацій

ПОКАЗАННЯ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ

- ◆ B91 Насідки поліомієліту
- ◆ G12 Співзалежна м'язова атрофія та споріднені синдроми
- ◆ G54 Ураження нервових корінців і сплетень
- ◆ G57 Мононевропатії нижньої кінцівки
- ◆ G60-G64 Поліневропатії та інші ураження периферичної нервової системи
- ◆ G80-G83 Дитячий церебральний параліз та інші паралітичні синдроми
- ◆ M05 Серопозитивний ревматоїдний артрит
- ◆ M06 Ревматоїдний артрит
- ◆ M08 Ювенільний артрит
- ◆ M17 Гонартроз
- ◆ M21.0 Вальгусна деформація
- ◆ M21.1 Варусна деформація
- ◆ M25.3 Нестабільність функції суглоба
- ◆ M84 Порушення цілісності кістки
- ◆ Q74 Уроджені множинні артрогриптози
- ◆ T93.2 Віддалені наслідки інших переломів нижньої кінцівки

	A
OH.1.3.1.1.1	30
OH.1.3.1.2.1	60
OH.1.3.1.3.1	80
OH.1.3.1.4.1	100

Матеріал індивідуальних елементів: термопластичні листові матеріали

	A
OH.1.3.4.1.1	30
OH.1.3.4.2.1	60
OH.1.3.4.3.1	80
OH.1.3.4.4.1	100

Матеріал індивідуальних елементів: армовані (шаруваті) пластики

	A
OH.1.3.5.1.1	30
OH.1.3.5.2.1	60
OH.1.3.5.3.1	80
OH.1.3.5.4.1	100

Матеріал індивідуальних елементів: шкіра

	A
OH.1.3.6.1.1	30
OH.1.3.6.2.1	60
OH.1.3.6.3.1	80
OH.1.3.6.4.1	100

Матеріал індивідуальних елементів: претези

Опис конструкції
Складається з гілзи стегна, гілзи гомілки, гілзи стопи, гомількостопних шарнірних шиш або шиш-лашок або пружних гомількостопних шарнірів, замкових або беззамкових колінних шарнірних шиш, елементів кріплення - текстильних застібок або шнурів

Рис. 3. Сторінка з розділу каталогу «Система ортезів на нижні кінцівки шарнірні» в підгрупі «Ортези на колінний — надп'ястково-гомількостопний суглоби — стопу»

У табл. 3 наведено класифікаційні угруповання та умовні позначення складових шифру розділу Номенклатури «Система ортезів на верхні кінцівки». На рис. 2 наведено приклад подання інформації за розділом каталогу «Система ортезів на верхні кінцівки» в підгрупі «Ортези на зап'ясток — кисть». Цей приклад показує виконання безшарнірних ортезів на

Таблиця 4. Класифікаційні угруповання та умовні позначення складових шифру в розділі номенклатури «Система ортезів на нижні кінцівки»

Назва підгрупи	Код	Умовне позначення виробів	
		Шарнірні (ОН.1)	Безшарнірні (ОН.2)
Ортези на:			
– стопу	06 12 03	ОН.1.0.X.A	ОН.2.0.Y.X.A
– надп'яtkово-гомiлковий суглоб — стопу	06 12 06	ОН.1.1.X.A.Y	ОН.2.1.X.A
– колiнний суглоб	06 12 09	ОН.1.2.X.A.Y	ОН.2.2.X.A
– колiнний — надп'яtkово-гомiлковий суглоби — стопу	06 12 12	ОН.1.3.X.A.Y	ОН.2.3.X.A
– гомiлку	06 12 13	—	ОН.2.4.X.A
– кульшовий суглоб	06 12 15	ОН.1.5.X.A.Y	ОН.2.5.X.A
– кульшовий — колiнний суглоби	06 12 16	ОН.1.6.X.A.Y	ОН.2.6.X.A
– стегно	06 12 17	—	ОН.2.7.X.A
– кульшовий — колiнний — надп'яtkово-гомiлковий суглоби — стопу	06 12 18	ОН.1.8.X.A.Y	ОН.2.8.X.A
– грудний, поперековий вiддiли хребта, кульшовий — колiнний — надп'яtkово-гомiлковий суглоби стопу	06 12 19	ОН.1.9.X.A.Y	ОН.2.9.X.A
Вид основного матерiалу iндивiдуальних елементiв:		Умовне позначення (X)	
– термопластичнi листовi (полiетилен, полiпропилен, полiстирол тощо), зокрема купованi заготовки з матерiалiв вiдповiдноi жорсткостi та форми	—	1	1
– текстильнi (бавовнянi, синтетичнi, комбiнованi)	—	2	2
– газонаповненi (пiнополiетилен, пiнополiуретан, педiлiн), зокрема купованi багатошаровi заготовки з газонаповнених матерiалiв	—	3	3
– армованi (шаруватi) пластики на основi литтьових (полiуретанових, акрилових, полiефiрних) смол та iншi полiмернi матерiали	—	4	4
– шкiра	—	5	5
– корок, сумiш корку	—	—	6
– силiконовi та гелевi композицiї, у тому числi армованi	—	—	7
– iншi матерiали (препреги)	—	6	8
Розподiл виробiв у пiдгрупi залежно вiд функцiї	—	Умовне позначення (Y)	
	—	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Допустимий рiвень навантаження, кг		Умовне позначення (A)	
– до 30	—	1	1
– до 60	—	2	2
– до 80	—	3	3
– до 100	—	4	4
– до 125	—	5	5

зап'ясток — кисть, якi виготовляють з рiзних видiв матерiалiв (X), призначених для утримання кистi та пальцiв у коригованому положеннi за наявностi визначених за кодами МКХ–10 захворювань.

Найбiльшiої уваги пiд час формування Номенклатури i каталогу потребувало визначення класифiкацiйних угруповань та умовних позначень роздiлу «Система ортезiв на нижнi кiнцiвки» (табл. 4).

Вiдповiдно до табл. 4 основними характерними ознаками для ортезiв на нижнi кiнцiвки в пiдгрупах є вид основного матерiалу iндивiдуальних елементiв (X), допустимий рiвень навантаження (A) та виконувана ортезом функцiя (Y). На рис. 3 наведено приклад подання iнформацiї з роздiлу каталогу «Система ортезiв на нижнi кiнцiвки шарнiрнi», пiдгрупи «Ортези на колiнний — надп'яtkово-гомiлковий суглоби — стопу». Як видно з рис. 3, iнформацiя про рiзновиди ортезiв на колiнний — надп'яtkово-гомiлковий суглоби — стопу представлена у каталозi в такому обсязi, який дозволяє його користувачам здiйснити вибiр певного виготовлення ортеза за-

лежно вiд показань для призначення, ваги дорослого або дитини та визначитися, з якого матерiалу його треба виготовити.

Висновки

Розроблення Номенклатури i каталогу «Протезно-ортопедичнi вироби», класифiкацiя продукцiї для iнвалiдiв вiдповiдно до мiжнародних вимог є важливим кроком у створеннi нормативних i методичних документiв, необхiдних для реформування системи обслуговування iнвалiдiв.

На пiдставi цих розробок сформовано великий роздiл єдиного в Украiнi централiзованого банку даних з проблем iнвалiдностi, який сьогоднi є найбiльш достовiрною iнформацiйною базою щодо iндивiдуального забезпечення кожного iнвалiда необхiдним видом протезно-ортопедичного виробу з пiдтвердженим конкретним шифром.

Список лiтератури

1. Закон Украiни «Про реабiлiтацiю iнвалiдiв в Украiнi» вiд 06.10.2005 р. № 2961–IV — Украiна. Закони. Про реабiлi-

- тацію інвалідів: [прийнятий Верховною Радою 06 жовтня 2005 р. № 2961–IV] — Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2961–15.
2. ISO 9999:2002 «Technical aids for persons with disabilities — Classification and terminology» (Технічні засоби допомоги для осіб з обмеженими фізичними можливостями — Класифікація і термінологія).
 3. Україна. Міністерство охорони здоров'я. Накази: Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда і Порядку їх складання: 08.10.2007 р. № 623. — Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1197–07.
 4. Каталог «Протезно-ортопедичні вироби». Затверджено Методичною радою з питань реабілітації інвалідів та дітей-інвалідів Міністерства праці та соціальної політики України. Протокол № 2 від 17.06.2010 р.
 5. Міжнародна статистична класифікація хвороб (МКХ–10) / Міністерство охорони здоров'я України; Центр медичної статистики. — Київ, 1998. — 307 с.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2012

ВНИМАНИЮ АВТОРОВ

В связи с тем, что журнал внесен в Перечень научных специализированных изданий, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ, обращаем ваше внимание на необходимость указывать на титульном листе статьи следующие сведения: 1) фамилию, инициалы; 2) название статьи; 3) полное название учреждения и отдела (кафедры, лаборатории), в котором выполнена работа. Фамилия автора и учреждение, в котором он(она) работает, должны сопровождаться одним цифровым индексом.

Кроме того, на отдельном листе просим предоставить сведения о каждом из авторов: 1) фамилию, имя и отчество; 2) должность; 3) полный почтовый служебный адрес и e-mail; 4) номер служебного телефона и факса. Необходимо указать контактное лицо.

При подготовке статьи следует соблюдать публикуемые в журнале правила для авторов.